

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Чухрай Роман Васильович, 1992 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2015 році Уманський національний університет садівництва за спеціальністю «Захист і карантин рослин», працює на посаді викладача кафедри захисту і карантину рослин в Уманському національному університеті садівництва, виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Захист і карантин рослин».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Уманського національного університету садівництва Міністерства освіти і науки України, м. Умань, від 11 липня 2024 р. № 01-05/113, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради – Юрія ЯНОВСЬКОГО, доктора сільськогосподарських наук, професора кафедри захисту і карантину рослин, Уманський національний університет садівництва;

Рецензентів – Ігоря КРИКУНОВА, кандидата сільськогосподарських наук, доцента, завідувача кафедри захисту і карантину рослин, Уманський національний університет садівництва;
Святослава СУХАНОВА, кандидата біологічних наук, доцента, доцента кафедри захисту і карантину рослин, Уманський національний університет садівництва;

Офіційних опонентів – Олександра СТРИГУНА, доктора сільськогосподарських наук, старшого наукового співробітника, завідувача лабораторії ентомології та стійкості сільськогосподарських культур проти шкідників, Інститут захисту рослин Національної академії аграрних наук України;
Василя САБЛУКА, доктора сільськогосподарських наук, професора, завідувача лабораторії ентомології і фітопатології, Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків Національної академії аграрних наук України;

на засіданні 6 вересня 2024 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство Роману ЧУХРАЮ на підставі публічного захисту дисертації «Основні шкідники ячменю ярого та удосконалення системи захисту культури в Правобережному Лісостепу України» за спеціальністю 202 Захист і карантин рослин.

Дисертацію виконано в Уманському національному університеті садівництва Міністерства освіти і науки України, м. Умань.

Науковий керівник – Світлана МОСТОВ'ЯК, кандидат сільськогосподарських наук, доцент, Уманський національний університет садівництва, доцент кафедри захисту і карантину рослин.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертація відповідає вимогам п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 (зі змінами).

Здобувач має 14 наукових публікацій за темою дисертації, з них 4 – статті у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, 1 – у іноземному виданні, 9 – тези доповідей наукових конференцій.

Наукові публікації, зараховані за темою дисертації, відповідають вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 (зі змінами):

1. Чухрай Р.В. Екологічні чинники впливу на чисельність основних шкідників ячменю в Правобережному Лісостепу України. *Таврійський науковий вісник*. 2018. № 101. С. 226-231.

2. Чухрай Р. В. Динаміка та контроль чисельності хлібних клопів у посівах ячменю ярого в умовах Правобережного Лісостепу України. *Збірник наукових праць Уманського НУС*. 2021. №99. С. 181–188.

3. Чухрай Р.В. Вплив абіотичних факторів на строки появи основних шкідників ячменю ярого в умовах Правобережного Лісостепу України. *Таврійський науковий вісник*. 2022. № 123. С. 145-152.

4. Чухрай Р. В. Хімічний захист ячменю ярого від комплексу шкідників в умовах Правобережного Лісостепу України. *Scientific Progress & Innovations*. 2023. № 26 (4). С. 5-9.

У дискусії взяли участь та висловили зауваження:

Олександр СТРИГУН, офіційний опонент, доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії ентомології та стійкості сільськогосподарських культур проти шкідників, Інститут захисту рослин Національної академії аграрних наук України.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. У назві дисертації слово «культури», на мій погляд, зайве.
2. Практичне значення одержаних результатів не повністю висвітлене, бажано було б розмістити технічну і господарську ефективності інсектицидів.
3. В підрозділі 1.2 потрібно було б виділити і імунологічний метод контролю чисельності фітофагів.
4. Підрозділ 2.4 Гідротермічний коефіцієнт Селянінова не потрібно виділяти окремо це також методика.
5. Висновки до розділів повинні мати нумерацію.

6. До другого розділу у висновках бажано було б розмістити пункт про те, що ґрунтово-кліматичні умови зони та дослідного господарства є оптимальними для вирощування ячменю ярого.

7. У таблицях 3.2.1–3.2.4 відсутнє посилання на літературу, за якими саме даними літератури?

8. В роботі бажано було б закласти досліди із біологічними препаратами проти фітофагів враховуючи світову тенденцію до біологізації захисту рослин.

Окрім того, в роботі низка неточностей, помилок, а саме: протягом – впродовж, боротися – контролювати, шляхом – методом, способом, родючі землі – родючі ґрунти, хвороб – збудники хвороб.

Василь САБУЛК, офіційний опонент, доктор сільськогосподарських, професор, завідувач лабораторії ентомології і фітопатології, Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків Національної академії аграрних наук України.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. Використання у технології захисту ячменю ярого тільки синтетичних інсектицидів не зовсім відповідає вимогам сьогодення, а саме Європейського зеленого курсу та Міжнародній Конвенції про біорізноманіття. Адже відомо, що застосування засобів хімізації завжди згубно впливає на довкілля, тому слід вишукувати альтернативу, в основі якої повинно лежати збереження корисної ентомофауни, яка здатна контролювати чисельність фітофагів і таким чином забезпечити в агроценозі формування природної саморегуляції угруповань комах. На даний час в арсеналі інсектицидів є ефективні біопрепарати, які можуть замінити використання пестицидів хімічного походження.

2. Об'єкт досліджень – це процес, а не факт, як значиться в роботі, тому слід писати «уточнення біологічних особливостей».

3. Не зрозуміло, що вкладав автор у поняття «зміни» особливостей біології основних фітофагів за допомогою хімічного методу захисту рослин з використанням передпосівної обробки насіння пестицидами і обприскування інсектицидами у період вегетації. Так само лабораторний метод включає визначення хімічного складу ґрунту, навіщо? Адже в роботі про це зовсім не йдеться.

4. В роботі часто зустрічаються несучасні вирази, такі, як «шкодочинність» замість «шкідливість», «при цьому» замість «одночас», «на сорті» замість «у сорту», «по варіантах» замість «у варіантах», «в період» замість «у період», «на посівах» замість «у посівах», «в фазу» замість «у фазу» та ін.

5. Зустрічаються невдалі поняття такі як «обробка насіння менш шкідлива для фітофагів» (стор.61), «боротьбі зі шкідливими комахами» замість контролю чисельності фітофагів (стор. 61 та ін.); «способи регулювання шкідливого ентомокомплексу» замість регулювання чисельності шкідливого ентомокомплексу (стор 54).

6. Окремі латинські назви комах і рослин написані неправильно. Так, на стор. 36 видова назва шкідника *Macrosteles laevis* Rib. написана з великої літери L, замість з малої l на стор. 31 ячмінь названо *Horedum* замість *Hordeum* та ін.

Ігор КРИКУНОВ, рецензент, кандидат сільськогосподарських наук, доцент, завідувач кафедри захисту і карантину рослин, Уманський національний університет садівництва.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. Вважаю, що у першому розділі з метою повнішого розкриття мети і завдання дослідження варто було ще більшу увагу звернути на сучасні публікації закордонних дослідників.

2. У підрозділі 2.2 «Схема досліду» на мою думку слід було включити препарат з іншої хімічної групи від наявних у схемі досліду.

3. У підрозділі 3.3. «Фенологічні календарі розвитку домінуючих шкідників ячменю ярого впродовж досліджень» фенограми розвитку злакових попелиць слід було подати за увесь рік, а не лише під час вегетації ячменю ярого.

4. Обстеження посівів на наявність вірусних хвороб ячменю ярого, слід було провести не лише за допомогою візуальних оглядів.

Святослав СУХАНОВ, рецензент, кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри захисту і карантину рослин, Уманський національний університет садівництва.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. У першому розділі роботи під час опису систематичного положення видів відмічено застосування застарілих таксонів.

2. У підрозділі 2.2 «Схема досліду» та/чи 2.3 «Методика проведення досліджень», як на мене, автору слід було обґрунтувати використання в роботі інсектицидів (Децис Ф Люкс 25 ЕС к.е та Децис профі 25 WG, в.г), які мають однакову діючу речовину..

3. Для більш наглядного представлення матеріалів підрозділу 3.3 «Фенологічні календарі розвитку домінуючих шкідників ячменю ярого впродовж досліджень» було б доцільно в Додатках надати стандартні фенологічні календарі шкідників.

4. В підрозділі 4.1 «Передпосівна обробка насіння *Hordeum vulgare*, як основний спосіб захисту культури від фітофагів в початковій фазі росту», на мою думку, слід було розглядати тривалість захисної дії препаратів не лише відносно фази «появи сходів», а і від строків посіву ячменю.

5. Окрім того, у підрозділі 4.1, як на мене, слід було приділити певну увагу впливу обробки насіння на шкідливість ґрунтових шкідників (дротяників і несправжніх дротяників).

6. Назва підрозділу 4.2.1. «Шкідники ячменю ярого з колюче-сисним ротовим апаратом, як переносники вірусних хвороб», на мою думку, не зовсім відображає зміст досліджень, так як в ньому розглядається вплив запропонованої системи захисту на поширеність вірусних хвороб для яких ці шкідники є переносниками. Більш коректною є назва «Вплив системи захисту ячменю від шкідників з колюче-сисним ротовим апаратом на поширеність і розвиток вірусних хвороб».

Юрій ЯНОВСЬКИЙ, голова разової спеціалізованої вченої ради, доктор сільськогосподарських наук, професор, професор кафедри захисту і карантину рослин, Уманський національний університет садівництва.

Оцінка позитивна, без зауважень.

Світлана МОСТОВ'ЯК, науковий керівник, кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри захисту і карантину рослин, Уманський національний університет садівництва.

Оцінка позитивна, без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує Роман ЧУХРАЮ ступінь доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 202 Захист і карантин рослин.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради

Юрій ЯНОВСЬКИЙ